

О.І. ШИНДЕР, Є.В. КОЗИР

Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НАН України
вул. Тімірязєвська, 1, м. Київ, 01014, Україна
shinderoleksandr@rambler.ru

НОВІ МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ РІДКІСНИХ ВИДІВ ФЛОРИ ПІВДЕННОПРИДНІПРОВСЬКОЇ ВИСОЧИНИ В ДОЛИНІ р. НЕТЕКИ ТА СТАН ЇХНІХ ПОПУЛЯЦІЙ

Ключові слова: *Iris pontica*, *Ornithogallum kochii*, *Pulsatilla pratensis*, флористична знахідка, рідкісний вид, Придніпровська височина

Південнопридніпровська височина (ППВ) — велика за площею територія, яка розташована в центральній частині України — в межах річки Південного Бугу та Дніпра — й адміністративно охоплює практично всю Кіровоградську обл., значну частину Миколаївської та майже все правобережжя Дніпропетровської області. У межах височини виділяють Південнопридніпровську височинну область на півночі та Південнопридніпровську височинно-схилову область на півдні [7]. Межа між ними збігається з межею між Лісостепом і Степом.

Хвиляста територія ППВ густо посічена мережею великих і малих річок, однією з яких є р. Нетека — притока Південного Бугу, яка протікає через Ульяновський та Голованівський райони Кіровоградської обл. За фізико-географічним районуванням долина р. Нетеки належить до Голованівсько-Новоархангельського району Південнопридніпровської височинної області. За геоботанічним — до Христинівсько-Звенигородського району Умансько-Канівського (Правобережного Центрального) округу дубових, грабово-дубових лісів і лучних степів Східноєвропейської провінції Європейсько-Сибірської Лісостепової області [5, 7]. ППВ загалом досить добре вивчена у флористичному та фітосозологічному аспектах, однак дослідження її флористичного покриву в межах Христинівсько-Звенигородського геоботанічного району досі залишається актуальним питанням, зокрема для з'ясування поширення рідкісних видів у регіоні.

Матеріали та методи досліджень

Польове флористичне дослідження та геоботанічні описи місцезростань рідкісних видів здійснювалися за загальноприйнятими методиками. Латинські назви видів подано за таксономічним зведенням С.К. Черепанова [14]. Структура популяцій *Iris pontica* Zeraf. та *Ornithogallum kochii* Parl. вивчалася за методикою популяційних досліджень школи О.О. Уранова [11, 12]. При підрахуванні популяційної щільності онтогенетичних станів для *I. pontica* брали облікові квадрати розміром 5 × 5 м, для *O. kochii* — 1 × 1 м, що пов'язано з розмірами дорослих особин виду і його участю в угрупованні. Гербарні зразки *I. pontica*,

Pulsatilla pratensis (L.) Mill. та *O. kochii* з нових місцезнаходжень передано до гербарію Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (КВ). *I. pontica* з нововиявленого місцезнаходження інтродуковано до Національного ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України.

Результати досліджень та їх обговорення

У травні 2009 р. ми провели флористичне дослідження схилів у долині р. Нетеки між селами Розношенці Ульяновського та Розділ Голованівського районів. Для обстеженої місцевості характерна наявність рудералізованих лучних степів, представлених переважно угрупованнями асоціацій *Botriochloetum (ischaemi) koeleriosum (cristatae)*, *Chamaecytisetum (ruthenicae) calamagrostidosum (epigeioris)*, *Festucetum (rupicolae) poosum (angustifoliae)*, *Festucetum (rupicolae) salviosum nutantis*, *Koelerietum (cristatae) teucriosum (chamaedrytis)*, *K. (c.) poosum (angustifoliae)* та ін. з досить високим ступенем флористичного різноманіття на чорноземах середньосуглинкових потужних. На схилах долини в багатьох місцях виходять граніти. Значна частина площі схилів вкрита рудералізованими угрупованнями і заліснена; влітку їх часто використовують як пасовища. В результаті обстеження цієї місцевості було виявлено нові місцезнаходження рідкісних видів, занесених до «Червоної книги України»: *Iris pontica*, *Pulsatilla pratensis* і *Stipa capillata* L., а також регіонально-рідкісних: *Leopoldia tenuiflora* (Tausch) Heldr., *Muscari neglectum* Guss та *Ornithogallum kochii*. Проведено популяційні дослідження локалітетів *I. pontica* та *O. kochii*. Наводимо описи місцезростань цих видів із нововиявлених локалітетів (*Stipa capillata* в регіоні раніше була виявлена і в інших локалітетах. Її місцезростання будуть описані в нашій наступній публікації).

Iris pontica — понтійський степовий вид, поширений за межами України в Молдові, Румунії та Передкавказзі. Занесений до «Червоної книги України» [13]. В Україні, за літературними даними та гербарними зборами, відомо до 30 місцезнаходжень виду, більшість із них — на території ППВ (рис. 1). Решта місцезнаходжень *I. pontica* приурочені до правобережжя Причорноморської низовини та крайнього півдня Східного Поділля (Красноокнянський р-н Одеської обл.) [1, 3, 6, 8—10, 13]. Вказівки виду для західних частин Поділля є сумнівними. Так, у гербарії Інституту ботаніки (КВ) зберігається гербарний збір Кузнецової з околиць Кам'янець-Подільського — неквітуча особина із підписом «*Iris pontica*». Але морфологічно цей зразок більше відповідає *I. graminea* L.

Виявлена популяція *I. pontica* знаходиться в межах урочища Кар'єр (рис. 2) і складається із двох локусів. Перший, розміром 40 × 15 м, розміщений на схилі південно-західної експозиції з ухилом 30° за 800 м північніше с. Розділ (лівий берег р. Нетеки) і приурочений до асоціації *Festucetum (sulcatae) salviosum nutantis*. Проективне покриття травостою цього угруповання становить 70—80 %, висота — до 80 см; він диференційований на три під'яруси. Перший під'ярус утворює *Salvia nutans* L. із покриттям 10—15 %. До неї домішуються *Verbascum phoeniceum* L. (1—2 %) та *Phlomis pungens* Willd. (1 %). Другий під'ярус формує *Festuca rupicola* Neuff. (20—30 %) із участю *Eremogone micradenia* (P. Smirn.) Ikonn. (5—10 %), *I. pon-*

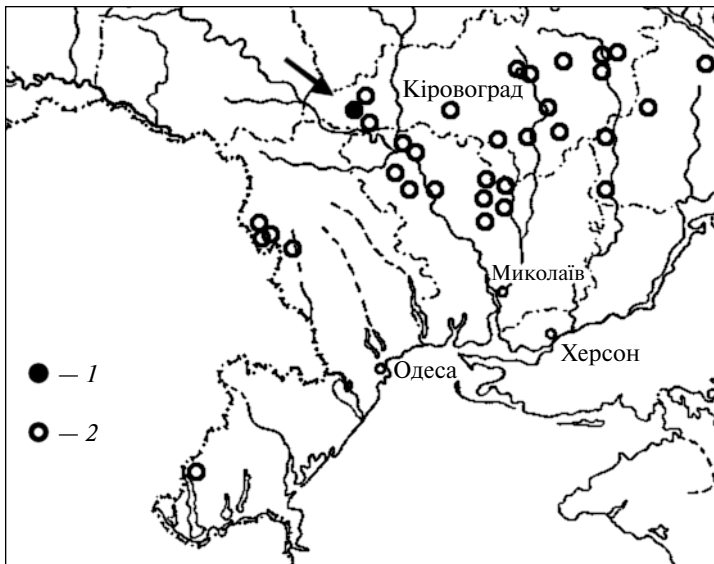

Рис. 1. Картохема поширення *Iris pontica* в Україні. У м о в н і п о з н а ч е н н я: 1 — нове місцезнаходження, 2 — відомі місцезнаходження

Fig. 1. Schematic map of distribution of *Iris pontica* in Ukraine. Symbols indicate: 1 — known localities, 2 — a new location

tica (3—5 %), *Achillea pannonica* Scheele (3 %), *Onobrychis viciifolia* Scop. (3 %), *Asperula cynanchica* L. (2 %), *Eryngium campestre* L. (2 %), *Leopoldia tenuiflora* (1—2 %), *Poa pratensis* L. (1 %), *Potentilla obscura* Willd (1 %), *Seseli tortuosum* L. (1 %) та ін. Третій під'ярус утворює *Plantago lanceolata* L. (3—5 %) із участю *Thymus marschallianus* Willd. (3 %), *Teucrium chamaedrys* L. (2—3 %), *Taraxacum serotinum* (Waldst. et Kit.) Poir. (1 %), *Ajuga chia* Schreb. (1 %), *Acinos arvensis* (Lam.) Dandy (1 %) та ін. У ранньовесняній синузії на ділянці вегетують ефемероїди (*Crocus reticulatus* Stev. ex Adams, *Gagea paczoskii* (Zapał.) Grossh., *Muscari neglectum*) та ефемери (*Androsace elongata* L., *Ceratocephala testiculata* (Crantz) Bess., *Erophilla verna* (L.) Bess.).

У межах локусу *I. pontica* переважають генеративні клони діаметром 15—22 см, що мають до 50 стебел, із яких 10—20 % — квітучі. На 25 м² у середньому налічується чотирнадцять генеративних клонів, п'ять віргінільних і п'ять іматурних особин.

Другий локус *I. pontica* розміром 20 × 10 м виявлений у верхній частині схилу східної експозиції з ухилом 20° за 1,5 км північніше с. Розділ (правий берег р. Нетеки). Рослинний покрив ділянки представлений похідною асоціацією *Koelerietum (cristatae) poosum (compressae)*. Його проективне покриття становить 80—90 %. У травостой угрупування виокремлено три під'яруси. Перший під'ярус утворюють поодинокі особини *Verbascum phlomoides* L. (1—2 %) і *V. phoeniceum* (1 %). Другий — заввишки близько 40 см — *Poa compressa* L. (30—40 %) і *Koeleria cristata* (L.) Pers. (20—30 %) з участю *Salvia verticillata* L. (5—10 %), *Seseli tortuosum* (5 %), *I. pontica* (2—3 %), *Thalictrum simplex* L. (2—3 %), *Amoria montana* (L.) Soják (2 %), *Potentilla patula* Waldst. et Kit (1 %) та ін. Третій під'ярус сформований *Fragaria campestris* Stev. (5 %), *Plantago lanceolata* (5 %), *Potentilla argentea* L. (2—3 %), *Thymus marschallianus* (2—3 %), *Ajuga reptans* L. (1—2 %), *Euphorbia stepposa* Zoz (1—2 %), *Viola accrescens* Klok. (1 %) та ін. Весняна синузія представлена *Muscari neglectum*, *Ornithogallum kochii* та *Androsace elongata*.

Рис. 2. Картохема розміщення популяцій і локусів рідкісних видів у долині р. Нетеки. Умовні позначення: 1 — *Iris pontica*, 2 — *Pulsatilla pratensis*, 3 — *Ornithogallum kochii*

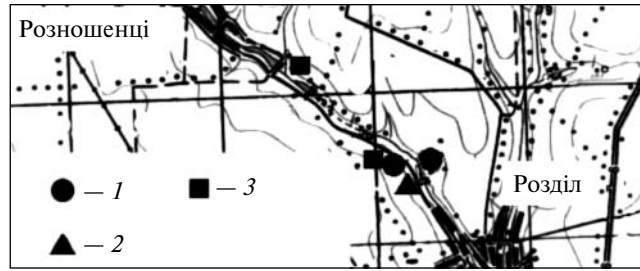

Fig. 2. Schematic map of distribution of populations and loci of rare species in the Neteka valley. Symbols indicate: 1 — *Iris pontica*, 2 — *Pulsatilla pratensis*, 3 — *Ornithogallum kochii*

У локусі *I. pontica* на 25 м² ростуть у середньому два генеративні клони, дві віргінільні та одна іматурна особини. Загалом у межах локусу виявлено 14 генеративних клонів виду з 18—40-ма стеблами в кожному. Слід відзначити періодичність цвітіння генеративних особин у другому локусі. Так, жоден із генеративних клонів не мав квітучих стебел, хоча в основі клонів були залишки минулорічних коробочок. Це свідчить про несприятливі чинники, що впливають на особини *I. pontica* в межах другого локусу.

Загалом відстань між обома локусами *I. pontica* менша 1 км, вони проглядаються на схилах протилежних берегів р. Нетеки. Тому їх слід вважати локусами саме однієї, в минулому обширнішої, популяції, а не окремими популяціями.

Pulsatilla pratensis — центральноєвропейський вид, занесений до «Червоної книги України» [13]. Його поширення в Україні розглянуто в іншій нашій публікації [15]. У ППВ, за літературними та гербарними даними, відомо понад 30 місцезнаходжень *P. pratensis* [1, 4, 6, 9, 13].

Виявлений локалітет *P. pratensis* розміром 3 × 2 м приурочений до нижньої частини пологого схилу з ухилом 15° північно-західної експозиції за 700 м північніше с. Розділ (правий берег р. Нетеки) (рис. 2). Місцезростання *P. pratensis* виявлено в нижній, розрідженій частині насадження *Robinia pseudoacacia* L. вегетативного походження з домішкою інших деревних порід. Зімкнутість крон становить 0,4. Трав'яний ярус ділянки представлений асоціацією *Poëtum (angustifoliae) poosum (compressae)*. Проективне покриття травостою угруповання становить 90 %. У ньому виділяються три під'яруси. Маловиявлений перший під'ярус заввишки близько 70 см утворюють поодинокі особини *Stipa capillata* (2—3 %) та *Elytrigia repens* (L.) Nevski (1—2 %). Другий під'ярус формують *Poa angustifolia* L. (35—40 %) і *P. compressa* (15 %) з участю *Poa pratensis* (15—20 %), *Pulsatilla pratensis* (2—3 %), *Achillea pannonica* (2 %), *Agrimonia eupatoria* L. (1—2 %) та ін. Третій під'ярус утворюють *Fragaria campestris* (3—5 %), *Veronica chamaedris* L. (2—3 %) та поодинокі особини інших видів.

У локалітеті *P. pratensis* знайдено одну генеративну особину середнього віку, дві віргінільні та дві іматурні. Однак можна припустити, що виявлено лише частину особин цієї популяції.

Крім вищеописаних видів із «Червоної книги України», в урочищі Кар'єр у складі ранньовесняної синузії росте також *Crocus reticulatus*. Про його місцезростання йшлося у нашій попередній статті (Мельник та ін., УБЖ, 2010, № 3).

Leopoldia tenuiflora — південноєвропейсько-кавказько-малоазійський вид, приурочений до степових ділянок і чагарників. В Україні він досить поширений на Поділлі та переважно у правобережних районах Лісостепу та Степу. На ППВ *L. tenuiflora* часто трапляється на ділянках зі степовою рослинністю. Занесений до списку регіонально-рідкісних видів Кіровоградської обл. [2, 9].

На дослідженій території локалітет *L. tenuiflora* приурочений до схилу лівого берега р. Нетеки, за 0,8—1,5 км північніше с. Розділ. У південній своїй частині популяція виду перебивається локусом *Iris pontica*. Ценотичні умови цієї ділянки наведено в описі першого локусу *I. pontica*. В північній частині популяції особини *L. tenuiflora* ростуть на терасованому схилі в насадженні *Robinia pseudoacacia* та на відслоненні лесу нижче насадження по схилу. В межах робіньового насадження зімкнутість крон становить 0,8—0,9. Проективне покриття травостою — 40—50 %. У ньому наявні *Poa pratensis* (20 %), *Elytrigia repens* (10—15 %), *Veronica chamaedris* (5—10 %), *Achillea pannonica* (2—3 %) та інші види (з мізерною участю). На відслоненні лесу *L. tenuiflora* росте на невеликій ділянці розміром 3 × 3 м. Проективне покриття травостою на ній становить 60—70 %. Домінують у ньому *Thymus marschallianus* (30 %) і *Teucrium chamaedrys* (15—20 %) з участю *Sedum acre* L. (5 %), *Festuca rupicola* (2—3 %), *Achillea nobilis* L. (2 %), *Leopoldia tenuiflora* (1—2 %), *Taraxacum serotinum* (1—2 %), *Ajuga chia* (1 %), *Acinos arvensis* (1 %) і поодиноких особин інших видів. Загальна кількість генеративних особин *L. tenuiflora* в популяції досягає 80—100 шт.

Muscari neglectum — середземноморсько-європейсько-кавказький вид із широкою екологічною амплітудою місцезростань. Він входить до складу весняної синузії різноманітних угруповань — від широколистяних лісів до степових ділянок. Власне *M. neglectum* у вузькому розумінні — ксерофітна степова раса, часто приурочена до кам'янистих відслонень, на відміну від більш мезофітного *M. racemosum* (L.) Mill., котрий тепер не визнається як самостійний вид. У межах України *M. neglectum* (у широкому розумінні) трапляється у Лісостепу та Степу, переважно в правобережних районах. Занесений до списку регіонально-рідкісних видів Кіровоградської обл. [2, 9, 14].

На обстеженій території *M. neglectum* росте на схилах обох берегів р. Нетеки, здебільшого в угрупованнях асоціацій *Festucetum (rupicolae) poosum (angustifoliae)*, *F. (rupicolae) salviosum nutantis* і *Koelerietum (crinatae) poosum (angustifoliae)*. Найбільша популяційна щільність (до 6—8 генеративних особин на 1 м²) характерна для локусів *M. neglectum*, приурочених до ділянок з участю *Iris pontica* у складі угруповань.

Ornithogallum kochii (= *O. gussonei* auct. non Ten.) — південноєвропейсько-кавказько-малоазійський вид, приурочений до степових і лучно-степових ділянок. В Україні повсюдно поширений у Лісостепу та Степу, рідше — в південній частині Правобережного Полісся; виявлений також на Закарпатті. В межах

ППВ *O. kochii*, за літературними даними, трапляється досить часто, однак є лише поодинокі гербарні зразки виду з цього регіону. *O. kochii* входить до списку регіонально-рідкісних видів Кіровоградської обл. [1, 2, 6, 9].

На дослідженій території виявлено дві популяції *O. kochii* (рис. 2). Перша з них розміром 25 × 15 м знаходиться в урочищі Кар'єр і приурочена до верхньої та середньої частин схилу з ухилом 20—35°, і її верхня частина взаємоперекривається з описаним вище локусом *I. pontica*. У середній та нижній частинах схилу травостій більш рудералізований і представлений угрупованням асоціації *Dactyleta (glomeratae) poosum (pratensis)*. Проективне покриття травостою цього угруповання становить 70—80 %. Крім домінуючих видів першого під'ярусу — *Poa pratensis* (30—40 %) і *Dactylis glomerata* L. (20—25 %) — в асоціації зростає невелика кількість інших видів першого та другого під'ярусів із меншою участю: *Achillea pannonica* (3—5 %), *Agrimonia eupatoria* (2—3 %), *Fragaria campestris* (2—3 %), *Viola hirta* L. (2—3 %), *Euphorbia cyparissias* L. (2—3 %), *Veronica chamaedris* (1—2 %), *Euphorbia stepposa* (1—2 %) та ін.

У межах цієї популяції середня щільність *O. kochii* на ділянках, де вид представлений у травостої, становить сім генеративних, чотири віргінільних і дев'ять іматурних особин на 1 м². А загалом у межах популяції росте близько 150 генеративних особин *O. kochii*.

Другу популяцію *O. kochii* розміром 20 × 10 м виявлено за 700 м південніше с. Розношенське на краю урочища Глибокий яр (лівий берег р. Нетеки). Популяція приурочена до відкритої ділянки, оточеної дубово-ясеневим насадженням і вкритої рудералізованою рослинністю. Проективне покриття травостою ділянки становить 70—90 %. У ньому домінують *Anisantha tectorum* (L.) Nevski (40—50 %) та *Poa pratensis* (10—20 %) з участю *Fragaria campestris* (5 %), *Koeleria cristata* (3—5 %), *Ajuga reptans* (3 %), *Buglossoides arvensis* (L.) Johnst. (= *Lithospermum arvense* L.) (2—3 %), *Achillea pannonica* (1—2 %), *Nonea pulla* DC. (1 %), *Veronica chamaedris* (1 %), *Adonis aestivalis* L. (1 %), *Euphorbia virgultosa* Klok. (1 %), *Taraxacum officinale* Wigg. (1 %) та ін.

На ділянці середня популяційна щільність *O. kochii* становить дев'ять генеративних, шість віргінільних і вісімнадцять іматурних особин на 1 м². У місцях найбільшої щільності на 1 м² налічується до 20 генеративних особин виду. Загальна кількість генеративних особин *O. kochii* в межах цієї популяції — близько 300.

Приуроченість *O. kochii* до рудералізованого травостою з утворенням зрілої повностанової популяції свідчить про високий рівень фітоценотичної толерантності виду в регіоні.

Отже, обстежені схили в долині р. Нетеки між селами Розношенське та Розділ характеризуються великим флористичним різноманіттям. Відтоді як у регіоні розпочалася господарська діяльність, рослинний покрив урочища Кар'єр значно змінився в бік рудералізації та збіднення раритетної фракції, але все ж воно залишається осередком біорізноманітності в регіоні. З метою збереження наведених вище рідкісних видів та угруповань урочище Кар'єр як сере-

довище їхнього існування потрібно занести до мережі природно-заповідного фонду України. Із практичних заходів охорони рослинного покриву урочища слід рекомендувати такі: протягом вегетаційного сезону обмежити випасання худоби в місцях зростання *Iris pontica*, встановити інформаційні попереджувальні знаки на території урочища, поширити інформацію про ці рідкісні види у школах навколишніх сіл із метою екологічного виховання учнів.

1. Аркушина Г.Ф., Попова О.М. Раритетні судинні рослини в урбанофлорі Кіровограда // Вісн. Одеськ. нац. ун-ту. — 2002. — Т. 7, вип. 1. — С. 27—30.
2. Бордзіловський Є.І. *Liliaceae* Hall. — К.: Вид-во АН УРСР, 1950. — С. 212—223. — (Флора УРСР; Т. 3).
3. Бордзіловський Є.І., Фомін О.В. *Iris* (Tourn.) L. — К.: Вид-во АН УРСР, 1950. — С. 283—303. — (Флора УРСР; Т. 3).
4. Вісюліна О.Д. Рід Сон — *Pulsatilla* Adans. — К.: Вид-во АН УРСР, 1953. — С. 81—90. — (Флора УРСР; Т. 5).
5. Геоботанічне районування Української РСР / За ред. А.І. Барбарича. — К.: Наук. думка, 1977. — 303 с.
6. Кучеревський В.В. Атлас рідкісних і зникаючих рослин Дніпропетровщини. — К.: Фітосоціоцентр, 2001. — 360 с.
7. Національний атлас України / За заг. ред. Л.Г. Руденка. — К.: ДНВП «Картографія», 2008. — 440 с.
8. Попова О.М. Судинні рослини Одеської області з Червоної книги України, Світового та Європейського червоних списків // Вісн. Одеськ. нац. ун-ту. — 2002. — Т. 7, вип. 1. — С. 278—290.
9. Прядко О.І., Онищенко В.А., Сіденко В.М. Ботанічні раритети Кіровоградщини // Заповідні куточки Кіровоградської землі / За ред. Т.Л. Андрієнко. — К.: Арктур-А, 1999. — С. 34—53.
10. Ткаченко В.С., Сиротенко П.О. Вихідний стан рослинності «Єланецького степу» в системі фітоценологічного моніторингу // Укр. бот. журн. — 1999. — 56, № 6. — С. 623—629.
11. Уранов А.А. Возрастной спектр фитоценопопуляции как функция времени и энергетических волновых процессов // Биол. науки. — 1975. — № 2. — С. 7—33.
12. Уранов А.А., Смирнова О.В. Классификация и основные черты развития популяций многолетних растений // Бюл. Моск. об-ва испытат. природы. Отд. биол. — 1969. — № 1. — С. 119—134.
13. Червона книга України. Рослинний світ / За заг. ред. Ю.Р. Шеляга-Сосонка. — К.: Вид. «Українська енциклопедія», 1996. — 608 с.
13. Черепанов С.К. Сосудистые растения России и сопредельных государств (в пределах бывшего СССР). СПб., 1995.
14. Шиндер О.І. Види роду *Pulsatilla* Hill (*Ranunculaceae*) на території Мурафських товтр // Вісн. Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка. Інтродукція та збереження рослинного різноманіття. — 2009. — Вип. 25 — 27. — С. 13—15.

Рекомендує до друку
М.М. Федорончук

Надійшла 09.11.2009

А.И. Шиндер, Е.В. Козырь

Национальный ботанический сад им. Н.Н. Гришко НАН Украины, г. Киев

НОВЫЕ МЕСТОНАХОЖДЕНИЯ РЕДКИХ ВИДОВ
ФЛОРЫ ЮЖНОПРИДНЕПРОВСКОЙ ВОЗВЫШЕННОСТИ
В ДОЛИНЕ р. НЕТЕКИ И СОСТОЯНИЕ ИХ ПОПУЛЯЦИЙ

В результате флористических исследований на территории Кировоградской обл. найдены новые локалитеты редких видов, внесенных в «Красную книгу Украины», — *Iris pontica* Zapał. и *Pulsatilla pratensis* L. Mill., а также ряда регионально-редких видов. Описаны ценоотические условия и состояние популяций в новых локалитетах *I. pontica*, *Leopoldia tenuiflora*, *Muscari neglectum*, *Ornithogallum kochii* и *P. pratensis*.

К л ю ч е в ы е с л о в а: *Iris pontica*, *Ornithogallum kochii*, *Pulsatilla pratensis*, флористическая находка, редкий вид, Приднепровская возвышенность.

O.I. Shnyder, E.V. Kozyr

M.M. Grishko National Botanical Gardens, National Academy of Sciens of Ukraine, Kyiv

NEW LOCALITIES OF RARE SPECIES OF THE FLORA OF THE SOUTH
DNIEPER UPLAND IN THE NETEKA RIVER VALLEY AND THE STATUS
OF THEIR POPULATIONS

As a result of floristic research in the Kirovograd region, new localities of rare species listed in the Red Data Book of Ukraine were found — *Iris pontica* and *Pulsatilla pratensis*, as well as a number of regionally rare species. Coenotical peculiarities and populations in the new localities of *Iris pontica*, *Leopoldia tenuiflora*, *Muscari neglectum*, *Ornithogallum kochii* and *Pulsatilla pratensis* are described.

К е у w o r d s: *Iris pontica*, *Ornithogallum kochii*, *Pulsatilla pratensis*, floristic discovery, a rare species, South Dnieper Upland.